

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ανακοίνωση για την ενίσχυση των ενεργειακών δικτύων της Ευρώπης»

[COM(2017) 718 final]

(2018/C 262/14)

Εισηγητής: ο κ. **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 12.2.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	157/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ):

1.1. **συμμερίζεται** την άποψη ότι ένα ικανοποιητικά διασυνδεδεμένο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου της Ενεργειακής Ένωσης, δηλαδή να εξασφαλιστεί οικονομικά προσιτή, ασφαλής και αιεφόρος ενέργεια που να καθιστά δυνατή και ανταγωνιστική τη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών·

1.2. **υπογραμμίζει** ότι όλοι οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για το κλίμα και την ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο και συνεπώς είναι εξίσου σημαντικοί, παρότι ορισμένοι δεν είναι δεσμευτικοί για τα κράτη μέλη·

1.3. **θεωρεί** ότι η υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές δικτύων πρέπει να γίνεται το ίδιο εντατικά με τις υπόλοιπες ενεργειακές επενδύσεις και, ιδίως, να συντονίζεται με την επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας· γι' αυτό και ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να επαγρυπνούν για τη δέουσα ανάπτυξη τόσο των διεθνών όσο και των εθνικών δικτύων ενέργειας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η κοινή ανάπτυξη που θα οδηγήσει στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης·

1.4. **προτρέπει** την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εκπονούν ανά διετία εκθέσεις παρακολούθησης με θέμα την επίτευξη τόσο των στόχων ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών όσο και των εθνικών και διεθνών δικτύων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συντονισμένη εγκατάσταση των δικτύων και των ανανεώσιμων πηγών, με ιδιαίτερη προσοχή στην ανίχνευση των σημείων συμφόρησης που δυσχεραίνουν τη μεταφορά της ανανεώσιμης ενέργειας·

1.5. **διαπιστώνει** ότι σε πολλά κράτη μέλη θα είναι αδύνατη η επίτευξη του στόχου διασύνδεσης του 10 % για το 2020 και ότι οι δυσκολίες που είναι εγγενείς στην ανάπτυξη αυτών των έργων (περίπλοκες διοικητικές διαδικασίες, πολιτικές επιπτώσεις, χρηματοδότηση, έλλειψη κοινωνικής αποδοχής) θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων που έχουν οριστεί για το 2030 και, ως εκ τούτου, καθιστούν δυσχερή την εφαρμογή του συνόλου των πολιτικών της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή·

1.6. **προτείνει** να υπάρξει ενεργός συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις φάσεις του σχεδιασμού των έργων διασύνδεσης, γιατί έτσι μπορεί να μετριαστεί η απόρριψη ορισμένων έργων από την κοινή γνώμη·

1.7. **Ζητεί** να προχωρήσουν οι διαδικασίες για την υιοθέτηση του κανονισμού για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, ο οποίος θα διευκολύνει τη θέσπιση των μέτρων που είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση της δημιουργίας των διασυνδέσεων στις περιοχές που σήμερα υπολείπονται περισσότερο ως προς την επίτευξη του στόχου του 10 %.

1.8. **συνιστά** να προστεθεί στον δείκτη ποσοστού διασύνδεσης ανά χώρα η εποπτεία των ποσοστών ανά γεωγραφική περιοχή (π. χ. στην Ιβηρική Χερσόνησο), καθώς και να καθιερωθούν δείκτες παρακολούθησης διαφορών τιμής μεταξύ των αγορών χονδρικής, έτσι ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή των έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ) στις περιοχές με τις μεγαλύτερες διαφορές.

1.9. **αναγνωρίζει** ότι, χάρη στη χρηματοδοτική στήριξη που λαμβάνεται μέσω του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» —ο οποίος διαθέτει προϋπολογισμό ύψους 5,35 δισεκατομμυρίων ευρώ για ενεργειακές υποδομές μέχρι το 2020—, σε συνδυασμό με άλλα κονδύλια στήριξης και με το έργο των περιφερειακών ομάδων, έχει καταστεί δυνατή η υλοποίηση ενός ολοένα αυξανόμενου αριθμού έργων, που φέρνουν την ΕΕ πιο κοντά στην επίτευξη της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

1.10. **Ζητεί** να επανεξεταστεί ο διαθέσιμος προϋπολογισμός για στήριξη έργων διασύνδεσης, καθώς τα σημερινά επίπεδα χρηματοδότησης μπορεί να αποδειχθούν ανεπαρκή για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί.

1.11. **καλεί** τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσουν τους μηχανισμούς αλληλεγγύης και κοινής ασφάλειας, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη της ενεργειακής μετάβασης και των στόχων ασφάλειας εφοδιασμού, με μια καλή σχέση κόστους-οφέλους, που να ευνοεί την ανταγωνιστικότητα του κλάδου και τους Ευρωπαίους πολίτες και

1.12. **συνιστά** στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη μέλη να προωθήσουν μέσα διαχείρισης (λογισμικό) που να αυξάνουν την απόδοση της λειτουργίας των διασυνδέσεων.

2. Η πολιτική για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας

2.1. Προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της για την κλιματική αλλαγή, την ανταγωνιστικότητα και την ενεργειακή ασφάλεια, η ΕΕ έχει θέσει ορισμένους στόχους για την ανάπτυξη δικτύων μεταφοράς ενέργειας που να καθιστούν δυνατή τη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον στόχο που τέθηκε για το 2020, τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν διασύνδεση της τάξης του 10 % με τις γειτονικές τους χώρες. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε σε αύξηση του στόχου διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας στο 15 % έως το 2030, έτσι ώστε η επίτευξη των στόχων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές να συμβαδίζει με τη δημιουργία επαρκών διασυνδέσεων.

2.2. Για την επίτευξη διασύνδεσης 10 %, η ΕΕ θέσπισε το 2013 τον κανονισμό για τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας (κανονισμός ΔΕΔ-Ε) και έθεσε σε λειτουργία τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη», θέτοντας τις βάσεις για τον καθορισμό, την ενίσχυση και την ιεράρχηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος (ΕΚΕ), που απαιτούνται για την επίτευξη ενός ανθεκτικού διευρωπαϊκού ενεργειακού δικτύου.

2.3. Οι επενδύσεις σε ευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας ανέρχονται σε 180 δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2030 και αναμένεται ότι, μετά την ολοκλήρωσή τους, θα οδηγήσουν σε ετήσια εξοικονόμηση 40-70 δισεκατομμυρίων ευρώ, χάρη στις δαπάνες ηλεκτροπαραγωγής που θα αποφευχθούν και στις ανταγωνιστικότερες τιμές χονδρικής που μειώνουν το κόστος της ενεργειακής μετάβασης.

Ο τρίτος κατάλογος των έργων κοινού ενδιαφέροντος, του οποίου η έγκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ακόμη εκκρεμεί, ορίζει 173 έργα που θα συμβάλουν στην εκπλήρωση των στόχων διασύνδεσης ενόψει του 2020 και του 2030.

Παρά τον φιλόδοξο κατάλογο έργων και τα υφιστάμενα μέτρα στήριξης, λιγότερο από το 30 % των 173 έργων που περιλαμβάνονται στην τρίτη αναθεώρηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος του 2017 θα έχουν ολοκληρωθεί έως το 2020· τούτο δε εξαιτίας των τεχνικών δυσκολιών που είναι εγγενείς στα έργα όσο και των πολιτικών και διοικητικών προεκτάσεων και της έλλειψης αποδοχής τους από την κοινή γνώμη.

Αυτή την καθυστέρηση προκάλεσε και η μη άρτια εφαρμογή των κανόνων ΔΕΔ-Ε σε εθνικό επίπεδο.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας ως σκοπό την προώθηση της επίτευξης των στόχων, συγκρότησε τέσσερις ομάδες υψηλού επιπέδου με στόχο την επίτευξη της δημιουργίας των υποδομών σε τέσσερις συγκεκριμένες περιφέρειες.

2.4.1. Σχέδιο διασύνδεσης των αγορών ενέργειας της περιοχής της Βαλτικής

Πολιτική προτεραιότητα αποτελεί ο συγχρονισμός του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας των χωρών της Βαλτικής με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής Ευρώπης, καθώς και ο τερματισμός της απομόνωσης των χωρών της Βαλτικής και της Φινλανδίας στα αντίστοιχα δίκτυα φυσικού αερίου τους, αλλά και της εξάρτησής τους από μία μόνο πηγή φυσικού αερίου.

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας για την προώθηση της ολοκλήρωσης των έργων κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα του φυσικού αερίου το 2021, τόσο της διασύνδεσης Εσθονίας-Φινλανδίας όσο και της διασύνδεσης Πολωνίας-Λιθουανίας.

2.4.2. Ιβηρική Χερσόνησος (Δήλωση της Μαδρίτης)

Παρά την έγκριση της γραμμής του Βισκαϊκού κόλπου, οι διασυνδέσεις της Ιβηρικής Χερσονήσου με την υπόλοιπη Ευρώπη πόρρω απέχουν, δυστυχώς, από την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το 2020 και πολύ περισσότερο από την επίτευξη των στόχων για το 2030.

Το σημερινό επίπεδο διασύνδεσης μεταξύ Ισπανίας και Πορτογαλίας δεν επιλύει το βασικό πρόβλημα, που είναι η έλλειψη συνδέσεων μεταξύ της Ιβηρικής Χερσονήσου και της Γαλλίας, καθότι η Ιβηρική Χερσόνησος μπορεί να διασυνδεθεί με την Ευρώπη και να ενταχθεί στην εσωτερική αγορά μόνο μέσω της Γαλλίας, με την οποία οι διασυνδέσεις είναι της τάξης του 2,8 %.

Σε αυτό το χαμηλό ποσοστό διασύνδεσης οφείλεται το γεγονός ότι οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιβηρική Χερσόνησο είναι οι υψηλότερες στην Ευρώπη και ότι είναι επίσης υψηλό το κόστος ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα, καθώς απαιτείται αυξημένη εφεδρική δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής και η εφαρμογή διαδικασιών που να επιτρέπουν τη διαχείριση της υψηλής αστάθειας της συνδυασμένης ηλεκτροπαραγωγής. Οι πρόσφατες δηλώσεις του Προέδρου της Γαλλίας κ. Μακρον προσφέρουν την πολιτική υποστήριξη που χρειάζονται οι δύο διασυνδέσεις των Πυρηναίων, οι οποίες εξακολουθούν να βρίσκονται σε εμβρυακό στάδιο.

2.4.3. Η ενεργειακή συνδεσιμότητα κεντρικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης

Αυτή η περιοχή είναι ευάλωτη σε διακοπές του εφοδιασμού και καταβάλλει υψηλότερο αντίτιμο για το φυσικό αέριο από την υπόλοιπη ΕΕ, παρά τη γεωγραφική εγγύτητά της με τον κύριο προμηθευτή φυσικού αερίου.

Οι κύριοι στόχοι είναι η δρομολόγηση της γραμμής διασύνδεσης μεταξύ Βουλγαρίας και Σερβίας, η έναρξη της επένδυσης στον τερματικό σταθμό υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) στην πόλη Κγκ (το Α' εξάμηνο του 2018) και η έναρξη της κατασκευής του ρουμανικού τμήματος του διαδρόμου μεταξύ Βουλγαρίας και Αυστρίας.

2.4.4. Η ενεργειακή συνεργασία στη Βόρεια θάλασσα

Ο κύριος στόχος είναι ο συνδυασμός παραγωγής και μεταφοράς με βάση τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και η κατάρτιση ενός νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου που θα συμβάλει στην υλοποίηση τέτοιου είδους έργων σε μια περιοχή η οποία το 2030 θα έχει δυναμικό παραγωγής αιολικής ενέργειας μεταξύ του 4 % και του 12 % της κατανάλωσης της ΕΕ.

3. Αναπροσανατολισμός της πολιτικής για τις υποδομές σε πιο μακροπρόθεσμη προοπτική

3.1. Παρά τη σημαντική προσπάθεια που έχουν καταβάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την προώθηση των έργων κοινού ενδιαφέροντος, στην πράξη μόνο ένας μικρός αριθμός των έργων αυτών θα έχει ολοκληρωθεί έως το 2020, κι αυτό λόγω τόσο των τεχνικών δυσκολιών όσο και των γραφειοκρατικών εμποδίων και των περιορισμών στη χρηματοδότηση. Επομένως, επιβάλλεται να αναθεωρηθεί επειγόντως το προβλεπόμενο για τα έργα κοινού ενδιαφέροντος χρονοδιάγραμμα εφαρμογής, με προτεραιότητα στις περιοχές που απέχουν περισσότερο από την εκπλήρωση των στόχων διασύνδεσης.

3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στα έργα κοινού ενδιαφέροντος πρέπει να συμπεριληφθούν κριτήρια σχετικά με την κυβερνοασφάλεια, έτσι ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος για τους Ευρωπαίους πολίτες.

Χάρη στην ψηφιοποίηση όλο και περισσότερα συστήματα θα αναλογούν στα νέα επενδυτικά έργα.

3.3. Όσον αφορά τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα έργα κοινού ενδιαφέροντος που συμβάλλουν σημαντικά στην κατοχύρωση της ασφάλειας εφοδιασμού των κρατών μελών, τόσο έναντι κινδύνων που ενέχει η δραστηριότητα τρίτων χωρών όσο και λόγω των τεχνικών περιορισμών.

3.4. Οι στόχοι διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας έχουν το μειονέκτημα να ξετάζουν κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά. Για την αποφυγή σημείων συμφόρησης στις διασυνδέσεις των δικτύων κρίνεται αναγκαίο να ξαναγίνει ο υπολογισμός ανά γεωγραφική ζώνη, με την απαραίτητη ομαδοποίηση των κρατών μελών. Αυτό είναι ιδιαίτερα απαραίτητο στις περιπτώσεις όπου ένα κράτος μπορεί να διασυνδεθεί με την υπόλοιπη Ευρώπη μόνο μέσω άλλου κράτους, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ιβηρικής Χερσονήσου, της Κύπρου, της Μάλτας και της Ιρλανδίας.

3.5. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις διασυνδέσεις των κρατών μελών που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο έλλειμμα συνδέσεων όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου, της νοτιοανατολικής Ευρώπης, η Πολωνία και η Ιρλανδία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την κατασκευή τους χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

3.6. Η Κύπρος, η Ισπανία, η Ιταλία, η Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν πρόκειται να έχουν επιτύχει τον στόχο διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 10 % έως το 2020, ενώ εξαιρετικά αμφίβολο είναι εάν θα τον επιτύχουν η Ιρλανδία και η Πορτογαλία.

Με βάση τα στοιχεία της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η επίτευξη του στόχου ηλεκτρικών διασυνδέσεων 15 % έως το 2030 φαντάζει δύσκολη, ιδίως αν εκπονηθεί μια ορθή ανάλυση ανά «γεωγραφικά σημεία συμφόρησης» και όχι μόνο ανά κράτος μέλος.

3.7. Τα νέα όρια που καθορίστηκαν για την αξιολόγηση των αναγκών διασύνδεσης και ενσωμάτωσης στην ενιαία αγορά ως προς την επίτευξη των στόχων του 2030 είναι τα ακόλουθα:

- ένα όριο στη διαφορά τιμών κατά 2 ευρώ/MWh μεταξύ των αγορών χονδρικής κάθε κράτους μέλους, περιφέρειας ή ζώνης προσφοράς, με στόχο την προώθηση της εναρμόνισης των αγορών,
- ο εφοδιασμός με ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να διασφαλίζεται από τον συνδυασμό της δυναμικότητας κάθε κράτους μέλους και της εισαγόμενης ενέργειας. Όταν η ονομαστική δυναμικότητα των γραμμών διασύνδεσης είναι κατώτερη του 30 % του μέγιστου φορτίου, θα πρέπει να δημιουργούνται νέες διασυνδέσεις,
- το τρίτο όριο αφορά τη βέλτιστη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δηλαδή, όταν η δυναμικότητα διασύνδεσης (εξαγωγής) είναι κατώτερη από το 30 % της εγκατεστημένης ηλεκτροπαραγωγικής δυναμικότητας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα πρέπει να ξετάζεται το ενδεχόμενο νέων διασυνδέσεων.

Με τα τρία αυτά όρια συσχετίζονται άμεσα οι στόχοι ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενσωμάτωσης στην εσωτερική αγορά με τους στόχους διασύνδεσης, γεγονός που συμβάλλει θετικά στη συνολική επίτευξή τους.

3.8. Λαμβάνοντας υπόψη τα νέα όρια που θεσπίζονται και τους περιορισμούς που θέτει η ανάλυση ανά κράτος μέλος, υπάρχουν έξι χώρες που δεν πληρούν κανένα από τα τρία όρια: η Κύπρος, η Ισπανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σε αυτές θα πρέπει να προστεθούν η Πορτογαλία και η Μάλτα, οι οποίες πληρούν μεν δύο από τα όρια, αλλά μέσω αποκλειστικής τους σύνδεσης με την Ισπανία και την Ιταλία αντίστοιχα.

Τόσο οι χώρες της Βαλτικής όσο και η Γερμανία, η Βουλγαρία, η Πολωνία και η Ρουμανία είναι εντός δύο εκ των τριών ορίων, ενώ μπορεί να θεωρηθεί ότι τα υπόλοιπα κράτη μέλη έχουν ενσωματωθεί πλήρως, καθότι βρίσκονται εντός και των τριών.

3.9. Καθίσταται προφανές, τόσο από την ανάλυση του ποσοστού διασύνδεσης κάθε κράτους όσο και από την ανάλυση των τριών νέων ορίων, ότι για αρκετά κράτη θα είναι πολύ δύσκολη η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν για το 2030. Ένα από τα κύρια προβλήματα είναι ότι ο στόχος διασύνδεσης δεν είναι δεσμευτικός για τα κράτη μέλη και αυτό, σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις που είναι εγγενείς σε αυτά τα έργα (πολιτική συναίνεση, ανάγκες χρηματοδότησης, οικονομική απόδοση, έλλειψη κοινωνικής αποδοχής), δυσχεραίνει την επίτευξή του. Όλοι οι στόχοι της ΕΕ για το κλίμα και την ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο και συνεπώς είναι εξίσου σημαντικοί και δεν πρέπει κανένας να θεωρείται δευτερεύων.

3.10. Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να προωθεί την επεξεργασία και την έγκριση του κανονισμού σχετικά με τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, ακολουθώντας μια φιλόδοξη προσέγγιση, όπου θα λαμβάνονται εξίσου υπόψη ο στόχος των διασυνδέσεων και ο στόχος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, έτσι ώστε τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλουν πειλούντως κάθε προσπάθεια για την κατά το συντομότερο δυνατόν επίτευξη του στόχου διασύνδεσης 10 % και άρα να καταστεί δυνατή η πρόσβαση στην εσωτερική αγορά ενέργειας της Ένωσης.

Επιπλέον, θα πρέπει να γίνει χρήση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων —όπως είναι ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων— για όσα έργα αυξάνουν σημαντικά την υπάρχουσα δυναμικότητα διασύνδεσης σε σημεία όπου αυτή είναι κάτω από τον στόχο του 10 %. Τα έργα αυτά θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικών ρυθμίσεων, με παράλληλη ενίσχυση των μέτρων ευρωπαϊκής διαχείρισης των έργων, ώστε να επιταχυνθεί η εφαρμογή τους.

3.11. Οι περιφερειακές ομάδες, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πρέπει να αξιολογούν διαρκώς κάθε μεμονωμένη περίπτωση και να δίνουν προτεραιότητα στην υλοποίηση αυτών των έργων κοινού ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας επίσης τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση της εκτέλεσής τους —όπως είναι, για παράδειγμα, η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών—, καθώς και να μεριμνούν ώστε να υπάρξει συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών μέσω συναντήσεων ανώτατου επιπέδου.

Απαιτείται η συντονισμένη δράση όλων των συναρμοδίων, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών, των διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς, των φορέων υλοποίησης των έργων και των ρυθμιστικών αρχών. Πρωτοβουλίες όπως το φόρουμ για τις ενεργειακές υποδομές, που συνεδριάζει κάθε χρόνο στην Κοπεγχάγη και προσφέρει τη δυνατότητα για ενεργό συμμετοχή όλων αυτών των παραγόντων, συμβάλλουν σαφώς στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων στα προβλήματα που αφορούν την υλοποίηση των έργων διασύνδεσης.

4. Ασφάλεια εφοδιασμού

4.1. Η ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού αποτελεί στόχο κεφαλαιώδους σημασίας για την ΕΕ, δεδομένης της έντονης ενεργειακής εξάρτησης όλων των κρατών μελών της από το εξωτερικό. Ως προς τούτο, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, ιδίως στα δίκτυα και τις διασυνδέσεις φυσικού αερίου. Ωστόσο, θα πρέπει εξακολουθήσει να δίνεται προτεραιότητα στα έργα κοινού ενδιαφέροντος που είναι απαραίτητα ώστε το σύστημα φυσικού αερίου κάθε κράτους μέλους να ικανοποιήσει το κριτήριο N-1 που θέτει ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 994/2010 και να αποκτήσει, στη συνέχεια, το συντομότερο δυνατό, τρεις εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

4.2. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις συνεισφορές που απαιτούνται ώστε να εξαλειφθούν οι αδυναμίες που εξακολουθούν να παρουσιάζονται σε ορισμένες περιοχές της Ένωσης, όπως τα νησιά και οι απόκεντρες περιοχές. Είναι σημαντικό να υπομνησθούν τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 2011, όπου συμφωνήθηκε ότι, μετά το 2015, κανένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να είναι απομονωμένο από τα ευρωπαϊκά δίκτυα φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας και ότι η ενεργειακή του ασφάλεια δεν θα πρέπει επηρεάζεται από την έλλειψη επαρκών διασυνδέσεων. Για τον σκοπό αυτόν και παρά την καθυστέρηση, η πρόοδος που σημειώθηκε το 2017 χάρη στην κάλυψη από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη», που έδωσε ώθηση σε έργα που θα θέσουν τέρμα στην απομόνωση νησιών όπως η Κύπρος και η Μάλτα, καθώς και τα υπό μελέτη έργα κοινού ενδιαφέροντος, όπως ο αγωγός φυσικού αερίου EastMed, μεσοπρόθεσμα δημιουργούν αισιοδοξία.

4.3. Πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή μηχανισμοί αλληλεγγύης μεταξύ κρατών, που να προσφέρουν τη δυνατότητα σύμπραξης για την αντιμετώπιση των πιθανών κινδύνων εφοδιασμού ενός ορισμένου κράτους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

5. Οι προϋποθέσεις της ενεργειακής μετάβασης

5.1. Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και οι στόχοι που τέθηκαν ενόψει του 2030 (27 % ανανεώσιμες πηγές) και του 2050 (μείωση του CO₂ κατά 80 %) θα προωθήσουν τον εξηλεκτρισμό των μεταφορών και των νοικοκυριών, αυξάνοντας σημαντικά τις ανάγκες για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οδηγώντας στην εισαγωγή νέων χρήσεών τους μέσω έργων τύπου «power to gas» (από ενέργεια σε αέριο).

5.2. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι ενόψει του 2050, απαιτούνται ετήσιες επενδύσεις σε δίκτυα μεταφοράς και διανομής ύψους μεταξύ 40 και 62 δισεκατομμυρίων ευρώ⁽¹⁾ έναντι 35 δισεκατομμυρίων ευρώ σήμερα.

5.3. Υπάρχει ο προφανής κίνδυνος οι στόχοι διασύνδεσης ενόψει του 2030 και του 2050 να μην εκπληρωθούν λόγω των δυσχερειών που παρουσιάζει η ανάπτυξη των έργων αυτών, γεγονός που θα έθετε σε κίνδυνο τους ευρωπαϊκούς στόχους στον τομέα της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, εκτινάσσοντας στα ύψη τις δαπάνες στήριξης των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

⁽¹⁾ Μελέτη Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Επιτροπή ITRE) — European Energy Industry Investments 2017, IP/A/ITRE/2013-46 — PE595.356.

5.4. Η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να συνοδεύεται από τη δέουσα ανάπτυξη των ενεργειακών δικτύων, τόσο των διεθνών όσο και των εθνικών.

6. Η πορεία προς μια πραγματική εσωτερική αγορά ενέργειας

6.1. Η ΕΟΚΕ έχει ανέκαθεν δηλώσει ότι η Ενεργειακή Ένωση αποτελεί καίριο παράγοντα για την οικοδόμηση της ΕΕ, με τις διασυνδέσεις να αποτελούν απαραίτητο στοιχείο για τη δημιουργία μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς ενέργειας, καθότι η έλλειψή τους θα οδηγήσει σε απρόβλεπτες καταστάσεις με πολλές ανεπάρκειες.

Εάν δεν υπάρχουν διασυνδέσεις, η πολιτική προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα οδηγήσει σε μεγάλη αστάθεια των τιμών, στην ανάγκη για μεγαλύτερες επενδύσεις σε «τεχνολογίες εφεδρείας» και στη σπατάλη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα χρονικά διαστήματα όπου η αύξηση της παραγωγής συνοδεύεται από μείωση της κατανάλωσης.

6.2. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), μόνο το 31 % της υπάρχουσας δυναμικότητας διασύνδεσης μεταξύ των χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης τίθεται στη διάθεση της αγοράς. Για τον λόγο αυτό, προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται να ληφθούν μέτρα που να μεγιστοποιούν τη δυναμικότητα που προσφέρεται στις αγορές, αυξάνοντας έτσι τον ανταγωνισμό και την απόδοση και βελτιώνοντας τη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

6.3. Για να μειωθούν οι λειτουργικές δαπάνες είναι σκόπιμο να υπάρξει πρόοδος στη σύζευξη των ενδοημερήσιων αγορών και στις διασυνοριακές αγορές εξισορρόπησης. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να δοθεί ώθηση στα μέτρα του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2195 για την εξισορρόπηση ηλεκτρικής ενέργειας ⁽²⁾, καθώς και να κληθούν τα κράτη μέλη να συνεργαστούν σε περιφερειακό επίπεδο για τη δημιουργία ζωνών εξισορρόπησης στις διασυνδέσεις που συμβάλλουν στην αποσυμφόρηση των σημείων συμφόρησης, στη βελτιστοποίηση των εφεδρικών ενεργειών μεταξύ των κρατών μελών και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγορών.

7. Οικονομική βελτιστοποίηση

7.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να προωθηθούν μέτρα χάρη στα οποία η διαθέσιμη ενωσιακή χρηματοδότηση θα χορηγείται κατά προτεραιότητα στα πλέον απαραίτητα έργα για την ασφάλεια του εφοδιασμού, καθώς και σε εκείνα τα έργα που εγγυώνται μεγαλύτερη οικονομική απόδοση ή επιτρέπουν μεγαλύτερη πρόοδο προς την επίτευξη των κλιματικών στόχων της Ένωσης.

7.2. Το όριο 1 (διαφορά τιμών) πρέπει να είναι καθοριστικό, από οικονομικής σκοπιάς, για την ανάθεση των έργων.

7.3. Τα έργα αποθήκευσης (άντληση, μεταξύ άλλων) που συντείνουν στην ελαχιστοποίηση των αναγκών των πάρκων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να έχουν προτεραιότητα έναντι άλλων έργων, τα οποία μέχρι στιγμής δεν διαθέτουν επαρκή τεχνολογική στήριξη και χρειάζεται να χρηματοδοτούνται από προγράμματα έρευνας και καινοτομίας, όπως είναι, για παράδειγμα, ορισμένα έργα που αφορούν τη μεταφορά CO₂. Ωστόσο, οι κανόνες δεν πρέπει να προηγούνται της τεχνολογίας.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽²⁾ ΕΕ L 312 της 28.11.2017, σ. 6.